

AfD, nová síla německé pravice?

Jan Brojáč

Spolupracovník Analytického týmu think-tanku Evropské hodnoty

Tomáš Hošek

Spolupracovník Analytického týmu think-tanku Evropské hodnoty

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní odborná instituce bránící liberální demokracii.

- Alternativa pro Německo se v konstelaci migrační krize ideově transformovala z ekonomicky liberální, euroskeptické partaje na subjekt zdůrazňující národovecké, antiislámské myšlenky
- Přestože by bylo chybou přisoudit jí označení „extremistická“, konceptu populistické radikální pravice AfD do značné míry odpovídá
- Pokud by strana setrvala v aktuálním trendu jisté ideologické radikalizace, nastíněné v nedávno přijatém programovém manifestu, stalo by se legitimním zařadit AfD po bok Národní fronty, rakouské Strany svobodných či belgického Vlámského zájmu
- Strana uspěla v zemských volbách, skutečný test politické síly ji však čeká až ve volbách do spolkového sněmu
- Důležitou otázkou bude, zda strana dokáže prosadit na kandidátky osobnosti schopné odpovědně vykonávat svůj úřad

Strana *Alternativa pro Německo* (Alternative für Deutschland, AfD) v současné době představuje dynamicky se vyvíjející fenomén, jehož aktivity poutají ze strany německé i světové veřejnosti, médií, politických expertů i politiků samotných výrazné množství pozornosti. Nutno říci, že se není příliš čemu divit. Dlouhodobě stabilní německou politickou scénou začal uprostřed probíhající migrační krize otrásat subjekt, jehož volební preference se ještě v letních měsících loňského roku pohybovaly okolo pětiprocentní hranice vstupu do Bundestagu. Vzestup strany jde navíc ruku v ruce s klesáním podpory vládnoucí křesťanskodemokratické aliance kancléřky Merkelové. Její stranická koalice CDU/CSU se sice v průzkumech může stále spokojit se ziskem dlouhodobě přesahujícím 30 %, avšak musí rovněž počítat s faktem, že se čím dál větší podíl konzervativních voličů odmítá spokojit s momentálně vládoucí německou garniturou a začíná svou podporu směřovat ke konkrétní politické alternativě, v tomto případě s velkým A.

1. Vznik a vývoj AfD

Samotný počátek mladé strany je úzce spjat s názorovým nesouhlasem skupiny aktivistů s tehdejšími počínáními Angely Merkelové v otázce řešení krize eurozóny a finanční záchrany Řecka. Ekonom Bernd Lucke, publicista Konrad Adam a bývalý šéf státní kanceláře v Hessenu, Alexander Gauland, stáli v září roku 2012 u zrodu občanského hnutí *Volební alternativa 2013* (Wahlalternative 2013)¹. Svůj podpis k danému manifestu připojilo dalších 68 ekonomů, žurnalistů a byznysmenů, kteří tak vyslovili svoje pochybnosti nad smyslem a udržitelností eurozóny a snažili se poukázat na zničující dopad společné evropské měny na hospodářství zemí jižní Evropy. Podnět k této úzce profilované iniciativě dalo jeho představitelům především rozhodnutí kancléřky Merkelové o nadále poskytování finanční pomoci strádajícímu Řecku.

Ekonomická témata dominovala také volebnímu programu, k jehož vytvoření² došlo v dubnu 2013 na ustavujícím sjezdu nově vzniknuvší politické strany *Alternative für Deutschland*. AfD převzala myšlenky hnutí Wahlalternative 2013 a postavila tak stěžejní část své činnosti na kritice projektu společné měny euro a požadavcích k rozvolnění dosavadní evropské integrace. Historicky první předseda strany Bernd Lucke usiloval o vytvoření racionálně smýšlejícího subjektu, jenž by poskytoval volební alternativu pravicově smýšlejícím voličům, unaveným z liberální a proevropské politiky CDU/CSU pod vedením spolkové kancléřky. AfD se tedy začala profilovat jako strana měkce euroskeptická, tj. odmítající pouze určité oblasti³ unijních politik, nikoliv však evropskou integraci či EU jako takové. Zároveň se zavázala k prosazování tradičních konzervativních hodnot, tedy podpoře rodin s dětmi⁴, zpřísnění imigračních pravidel⁵ nebo odmítání manželských svazků homosexuálů a genderových kvót⁶. Ve věci migrace se

¹ Lachmann: „Enttäuschte CDU-Politiker gründen Wahlalternative“.

² Lachmann: „Anti-Euro-Partei geißelt die Politik der Kanzlerin“.

³ Alternative für Deutschland: „EU und Europa“.

⁴ Alternative für Deutschland: „Familien- und Sozialpolitik“.

⁵ Alternative für Deutschland: „Zuwanderung und Asyl“.

⁶ Alternative für Deutschland: „Bildung und Gleichstellung“.

však AfD snažila nevystupovat radikálně či přespříliš populisticky, jinými slovy ve svém programu neodmítala humanitární závazky své země a ekonomickou migraci kvalifikovaných pracovníků, ale současně se v této záležitosti rozhodla prosazovat úpravu německých pravidel po kanadském a australském vzoru.

S blížícími se federálními volbami v září 2013 tedy i Německo seznalo, že se na jeho politickém poli rýsuje – na německé poměry – antisystémový subjekt, což je dnes v západoevropských zemích vesměs běžnou realitou. Na rozdíl od vysokých volebních zisků pravicových populistů v sousedních státech však AfD v těchto volbách se ziskem 4,7 % na členství v Bundestagu nedosáhla⁷. Výrazných úspěchů se nedočkala ani v následných zemských volbách v Bavorsku a Hessenu, vzpruha ovšem přišla na jaře roku 2014 v rámci voleb do Evropského parlamentu⁸, kdy strana se sedmi procenty skončila pátá a mohla tak do EP vyslat sedm svých poslanců. V rámci vyjednávání o přidružení k parlamentním frakcím AfD odmítla spolupráci s *UK Independence Party* Nigela Farage a namísto toho se dohodla s britskou *Konzervativní stranou* (a mj. také českou *ODS*) ke členství⁹ v reformní frakci ECR.

Značných úspěchů strana dosáhla také v dalších zemských volbách¹⁰ v Sasku (9,7 %), Braniborsku (12,2 %), Durynsku (10,6 %) – potvrdilo se tedy, že obzvláště ve spolkových zemích bývalé NDR se AfD může těšit významné podpoře. V průběhu roku 2015 však již začalo na povrch vyplouvat vnitrostranické tření mezi jednotlivými názorovými proudy, kdy veskrze umírněný, centristický, pro-business postoj dosavadního předsedy Bernda Luckeho konfrontovala úspěšná stranická lídryně v saských volbách, Frauke Petryová. Její představy o ideologickém zaměření AfD mnohem výrazněji evokovaly radikálně pravicový populismus, s nímž po celé Evropě již dokázaly uspět mnohé antiestablishmentové subjekty. Toto protiimigračně orientované křídlo nakonec ve straně skutečně převážilo a Petryová se v červenci 2015 stala¹¹ novou předsedkyní AfD.¹² Poražený Lucke, jenž se odmítl smířit s nově nastoleným politickým kurzem, následně stranu spolu s několika dalšími členy na protest opustil – tato skupina „odpadlíků“ poté založila novou partaj¹³ s názvem *Aliance pro pokrok a obnovu* (ALFA, Allianz für Fortschritt und Aufbruch), stojící na základech původní ideologie AfD.

Jak již bylo naznačeno v úvodu, Petryová se vedení AfD chopila v době, kdy celostátní preference strany oscilovaly mezi třemi až pěti procenty a mnozí již *Alternativu* začali pro její vnitřní rozhádanost

⁷ Spiegel Online: „Narrow Failure: Will Germany's Anti-Euro AfD Party Implode?“

⁸ Der Bundeswahlleiter: „Final result of the 2014 European elections“.

⁹ [Nicolaou](#) and Baker: „Anti-euro German AfD joins Cameron's EU parliament group“.

¹⁰ Sarmadi: „Euro-sceptic AfD wins double-digits in German regional elections“.

¹¹ DW: „Germany's eurosceptic AfD elects conservative leader Petry“.

¹² Podpora postojů Petryové se projevila kupříkladu na [stranické konferenci](#), kdy se z publika ozýval nesouhlasný bučení během projevu předsedy Luckeho, jenž odmítl odsoudit islám jakožto nebezpečné náboženství. Alexander Gauland, pocházející z ideového křídla Petryové, oproti tomu [označil](#) antiislámské hnutí PEGIDA za „přirozeného spojence“ AfD. Nutno dodat, že předsedkyně Petryová později v rozhovoru [uvedla](#), že reálná spolupráce mezi stranou a hnutím neprobíhá.

¹³ DW: „Ousted chief of Germany's eurosceptic AfD sets up new political party“.

odepisovat. Vzhledem k probíhající uprchlické krizi, jež vrcholila právě během letních měsíců, kdy již Německo začínalo počítat s příchodem více než milionu běženců,¹⁴ však nové předsednictvo dokázalo využít potenciál nastalé situace a konsolidovalo činnost strany směrem k urputné kritice imigrační politiky vládnoucích stran (a Merkelové obzvlášť). Do popředí se tak dostaly požadavky¹⁵ strany na skoncování s otevřenou imigrační politikou kancléřky, odmítnutí práva na azyl, suspendování pravidel Schengenu v rámci potřeby kontroly národních hranic a stanovení stropu pro množství přijímaných uprchlíků. Petryová současně začala poukazovat¹⁶ na masivní problémy spojené s integrací muslimů do německé společnosti a nesouladu islámských představ a pravidel s evropskou kulturou.

Na jednu stranu se takováto změna ideového zaměření jeví jako logická: v době, kdy Evropa musí čelit nové krizi v podobě statisíců přicházejících migrantů, již partaj nejspíš z kritiky monetární politiky EU žádné politické body navíc nevytěží. Na straně druhé však stojí způsob, jakým se AfD rozhodla svoje myšlenky prodat veřejnosti. Jako příklad nelze nezmínit hojně citovaný výrok¹⁷ Petryové o nutnosti střílet do ilegálních migrantů na hranicích, neuposlechnou-li příkazy k zastavení (byť Petryová stihla doplnit, že k užití zbraní by mělo dojít pouze v nejzazším případě, později také podotkla¹⁸, že taková věc neodporuje německému právu).¹⁹ Pro korektní německou politickou kulturu, jejíž parlamentní strany do jedné sdílejí konsensus nad liberální imigrační politikou, je zkrátka jistým šokem, pokud subjekt s prohlášeními tohoto typu pozvolna vystoupá až ke dvouciferným ziskům ve volebních průzkumech. Pokud takováto strana rovněž nahlas vyzývá²⁰ německé rodiny k pořízení minimálně tří dětí, aby se stárnoucí německá společnost nemusela spoléhat na imigraci, pokud se netají názorem, že politika novodobého Německa je svázána²¹ vštípeným pocitem viny za holokaust a pokud (někteří) její členové chovají kladný vztah²² k soudobému Putinovu Rusku, potom se nelze divit, že je činnost strany z pozice jejích odpůrců podrobena tvrdé kritice a její vyjádření procházejí důkladnou revizí.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, pod novým vedením se AfD v celostátních průzkumech²³ vyšvihla na třetí místo²⁴, a to zejména na úkor křesťanských demokratů. S uprchlickou krizí jakožto společenským tématem číslo jedna strana netrpělivě vyhlížela nadcházející trojici zemských voleb, v nichž nakonec dosáhla svých doposud nejlepších výsledků.

¹⁴ The Guardian: „Germany expects up to 1.5 million asylum seekers in 2015, says report“.

¹⁵ Amann, Bartsch, Friedmann, Minkmar, Sauga and Winter: „The Hate Preachers: Inside Germany's Dangerous New Populist Party“.

¹⁶ The Rebel: „Leader of Germany's AfD party: Islam at odds with European values, culture“.

¹⁷ Teffer: „German AfD party reviled over 'shoot refugees' comments“.

¹⁸ Spiegel Online: „AfD Head Frauke Petry: 'The Immigration of Muslims Will Change Our Culture'“.

¹⁹ V této věci se k Petryové posléze [připojila](#) i její stranická kolegyně z Evropského parlamentu Beatrix von Storchová, která dokonce na svém Facebooku připustila, že by německá policie měla v případě nutnosti použít ozbrojenou sílu rovněž na ženy a děti.

²⁰ Buergin: „German Anti-Euro AfD Party Seeks Frustrated Merkel Voters“.

²¹ [Beauchamp](#): „Why the German far right's big electoral win matters“.

²² Weiland: „Right-wing populists: toying As the AFD with Russia“.

²³ Wikipedia: „Opinion polling for the next German federal election“.

²⁴ V průběhu března 2016 se preference strany pohybovaly okolo 13 %, na druhé sociální demokraty AfD ztrácela 7 až 9 procentních bodů.

2. Konceptualizace krajní pravice

V souvislosti s antisystémovými subjekty, mezi něž bychom teoreticky mohli zařadit i AfD, se velmi často diskutuje o tom, zda lze stranu označit za extremistickou či nikoliv (v horším případě se s tímto přívlastkem operuje a priori za účelem prvoplánové diskreditace dotčeného subjektu). Považujeme proto za správné podat v tomto textu alespoň rámcové objasnění dané terminologie a pokusíme se přitom u AfD identifikovat některé ze znaků extremismu, resp. pravicového radikalismu podle stanovené a všeobecně přijímané akademické teorie.

Výzkum politického extremismu v českém prostředí zpravidla navazuje na německou linii²⁵, v jejímž rámci se používá rozdělení krajních proudů politického spektra na *extremismus* a *radikalismus*.²⁶ Tato diferenciací slouží k tomu, aby se při zkoumání ultrapravicových či ultralevicových subjektů dalo přehledněji rozlišovat mezi „opravdovými“ extremisty, nacházejícími se na samotném okraji pravolevého spektra, a radikály, totiž subjekty vybočujícími z hlavního proudu demokratických stran, ovšem stále ještě spadajícími do ústavněkomfortního spektra, jak jej definuje demokratický řád.²⁷

Jinými slovy, v německém prostředí je politický extremismus chápán jakožto antiteze k demokratickému státnímu zřízení, vyznačuje se odmítáním demokratického ústavního státu a jeho základních hodnot a pravidel, jimiž rozumíme např. multipartismus, zastoupení zájmových skupin, lidská práva nebo svobodná média. Zatímco tedy extremismus směřuje k jednoznačné přeměně či přímo k odstranění demokratického zřízení, radikalismus demokracii jako takovou neodmítá, spíše prosazuje rozsáhlé změny jejích dílčích aspektů. Postoje radikálů se stále ještě pohybují v hranicích ústavněprávního vymezení, byť většinou na jeho okraji. Radikalismem můžeme rozumět také jakousi šedou zónu mezi demokracií a extremismem, ačkoliv na tomto místě je třeba zdůraznit, že stanovit jasnou hranici mezi extremismem a radikalismem není možné.²⁸

Do akademické debaty týkající se krajní pravice významným dílem přispěl nizozemský politolog Cas Mudde. Průběžným studiem činnosti radikálních a extremistických stran v rámci celé Evropy sestavil typologii tzv. populistické radikální pravice²⁹, která je v současné době v řadě zemí na vzestupu a dokáže k sobě připoutat nezanedbatelné množství voličů. K typové diferenciaci krajně pravicových subjektů přitom použil stejný klíč, jaký byl popsán výše, totiž přístup jednotlivých stran k demokracii. Na základě Muddeho předpokladů jsou tedy extrémně pravicové strany nedemokratické a elitářské, vycházejí z

²⁵ Vedle německé linie je možné se setkat také s linií anglosaskou (popř. angloamerickou), která mezi extremismem a radikalismem nerozlišuje a používá tedy pro tyto směry souhrnné označení „radical“. Mareš, Pravicový extremismus a radikalismus v ČR: 44.

²⁶ Smolík, Vejvodová, Politický extremismus jako bezpečnostní hrozba?: 44.

²⁷ Mareš, Pravicový extremismus a radikalismus v ČR: 33

²⁸ Smolík, Vejvodová, Politický extremismus jako bezpečnostní hrozba?: 44–47

²⁹ Mudde, Populist radical right parties in Europe: 24.

tradičních „starých“ principů (typicky mezi ně řadíme subjekty sympatizující s fašismem či nacismem).³⁰ Do předmětu jeho zkoumání primárně spadají radikálně pravicové partaje, které se obecně dají označit za demokratické, ale vystupují vůči některým fundamentálním hodnotám liberální demokracie.³¹

Radikálně pravicové strany podle Muddeho disponují třemi základními ideologickými znaky: jsou nativistické, autoritářské a populistické. Nativismus je v tomto případě znakem naprosto klíčovým: jde o přesvědčení, že státy mají být primárně obývány svými původními, rodilými obyvateli (tj. národem) a jakékoliv nerodilé elementy, ať už jde o osoby či myšlenky, představují pro homogenní národní stát do jisté míry hrozbu. Mudde tak rozvinul svoji dřívější typologii, ve které podobným způsobem operoval s nacionalismem a xenofobií - nativismus podle něj tyto dva koncepty spojuje a představuje tak vhodnější vyjádření postojů dotčených stran k „cizím“ elementům, typicky přistěhovalcům. Mudde argumentuje, že nativismus může i nemusí být rasistický, tzn. populistická radikální pravice nevyjadřuje exkluzivitu svého národa nutně na základě rasy, ale spíše kultury či náboženství.³²

Autoritarismus, druhý znak v Muddeho typologii, je v našem případě chápán jako víra ve striktně uspořádanou společnost s fungujícími principy zákona a pořádku, kde musí dojít k potrestání jakékoliv formy neuposlechnutí autority. Na rozdíl od značné části teoretiků autor zdůrazňuje, že podle jeho logiky nemusí být autoritarismus nutně v rozporu s demokratickými principy a podřízení se vládnoucí autoritě není absolutní, automatické ani slepé.³³

Jako poslední znak Mudde uvádí populismus, a to ne výhradně jakožto politický styl, ale zejména jako ideologický rys. Jádrem tohoto konceptu se rozumí rozdělení společnosti na dvě homogenní skupiny, totiž jakýsi „slušný lid“ stojící proti „zkorumpované elitě“. Populismus se zde nachází v přímém protikladu k elitářství (jež jsme výše uvedli ve vztahu k extrémní pravici) - jeho zastánci volají po rozhodování „selským rozumem“ a požadují navrácení politické moci do rukou lidu. Obecná vůle občanů státu stojí nade vším, ať už se bavíme o lidských právech, nebo o ústavních principech.³⁴

3. Extremistická Alternativa?

Na základě uvedené typologie a teoretických souvislostí považujeme za správné pokusit se zmíněné znaky identifikovat u předmětu tohoto textu, politické strany *Alternative für Deutschland*. K tomuto účelu využijeme oficiální stanovы strany dostupné na jejím webu www.alternativefuer.de, jakož i mediální prohlášení a postoje předsedkyně Petryové a některých lokálních partajních buněk. Nejprve je zapotřebí určit, zda lze partaj vůbec označit za pravicově extremistickou. U tohoto bodu se nemusíme zastavit nadlouho. Jedním z cílů Muddeho práce bylo poukázat na prostý fakt, že po celé Evropě jsou na vzestupu subjekty požadující zásadní změny dosavadní politiky jednotlivých států, ovšem nevystupující

³⁰ Mudde, Populist radical right parties in Europe: 49.

³¹ Mudde, Populist radical right parties in Europe: 31.

³² Mudde, Populist radical right parties in Europe: 19.

³³ Mudde, Populist radical right parties in Europe: 23.

³⁴ Ibid.

proti demokracii - mluvíme o stranách radikálních, ale ne extremistických. AfD ve svých stanovách výslovně prosazuje³⁵ posílení demokratických principů a občanských práv Němců. Můžeme se dokonce dočíst, že poslanci Bundestagu by se své parlamentní práci měli věnovat naplno a neangažovat se v rámci žádných vedlejších aktivit a také že strany participující na politickém systému by mu neměly přímo dominovat – narážka na dlouholetou hegemonii CDU/CSU, resp. jejich současnou velkou koalici se sociálními demokraty, je poměrně evidentní. Nic tudíž nenasvědčuje tomu, že by v případě AfD šlo o extremistickou, nedemokratickou partaj.

Přesuňme se nyní k samotné Muddeho typologii a jeho třem stěžejním rysům radikální pravice. Co se týče populismu, požadavky AfD jednoznačně směřují k zavedení přímé demokracie po švýcarském vzoru, aby tak občané prostřednictvím referend mohli snadněji uplatňovat svůj hlas. Přestože se strana v oficiálních stanoviskách – v rámci kritiky německé vládnoucí garnitury – příliš neohání přízemními odsuzujícími výroky o „zkorumpované elitě“, předsedkyně Petryová například v jednom z rozhovorů obvinila³⁶ státní média z možných zkorumpovaných konexí. V každém případě je již ze samotné podstaty existence strany patrné jasné vymezení vůči politickému establishmentu v čele s liberální proevropskou politikou kancléřky Merkelové. Tento aspekt ještě zesílil v kontextu tzv. *Willkommenkultur*, kdy Merkelová v létě 2015 nastolila politiku „otevřené náruče“ migrantům putujícím do Evropy. AfD tak mohla začít posilovat díky akcentování rozporu mezi zájmy německého lidu, který si ve skutečnosti nepřeje přijímání více než milionu přistěhovalců, a počínáním elity, jejíž představy o integraci migrantů jdou zcela mimo realitu, a přesto se může těšit neutuchající podpoře mainstreamových médií.

Oficiální prohlášení strany jasně deklarují víru v principy právního státu, což samo o sobě jistě nemusí předznamenávat vyloženě radikální postoje. Pravdou je, že typický důraz populistické radikální pravice na extenzivní dodržování práva a pořádku a její poukazování na roli státu ve smyslu autority, již je potřeba striktně respektovat,³⁷ v programatice AfD můžeme hledat pouze stěží. Stejně tak se nezdá, že by strana přikládala velkou váhu nezávislosti (tj. apolitičnosti) soudní moci a policejních složek, což Mudde³⁸ uvádí jako další z mnoha příznaků autoritářských tendencí. Dle Muddeho³⁹ si dotyčné strany v tomto ohledu dávají pozor na nepřekročení pomyslné linie mezi demokracií a diktaturou, obecně se ovšem uchylují ke kritickému označování současného systému za příliš měkký a slabý, neschopný ochránit své občany před nejrůznějšími hrozbami uvnitř i vně státních hranic. Na tomto místě již paralely s momentálním protiimigračním směřováním AfD spatřit můžeme: chybná imigrační politika vlády a současně slabé vymáhání práva a pořádku způsobuje závažné problémy, které Německo zažilo např. během silvestrovských oslav roku 2015⁴⁰. Také proslulý výrok Petryové o použití zbraní proti nelegálním migrantům v mezní situaci dává tušit, že přísné dodržování německého práva a jakási „nulová tolerance“

³⁵ Alternative für Deutschland: „Programmatik & Leitlinien“.

³⁶ DW: „Transcript: Tim Sebastian interviews Frauke Petry“.

³⁷ Mudde, *Populist radical right parties in Europe*: 145.

³⁸ Mudde, *Populist radical right parties in Europe*: 146.

³⁹ Mudde, *Populist radical right parties in Europe*: 145–146.

⁴⁰ Skupiny mužů cizího původu tehdy v ulicích několika měst sexuálně útočily na bezbranné ženy a policie nebyla schopná jim v jejich počínání zabránit.

vůči osobám páchajícím kriminalitu⁴¹ je pro stranu nadmíru důležitá. A ostatně také během volební kampaně v Bádensku-Württembersku již strana naplno využívala emocí vyvolaných migrační krizí a cílila na voliče hesly⁴² o posílení hranic i policejních složek.

V otázce nativismu sám Mudde uznává, že si radikální pravicové strany jsou vědomy toho, jak utopická je představa dosažení monokulturního státu sestávajícího výhradně z rodilých občanů a chovajícího nevraživost k přistěhovalcům cizího původu. Víra v ideál vnitřní homogenity a vnější exkluzivity národního státu se tedy u těchto stran (AfD nevyjímaje) vyskytuje poměrně běžně, ale zpravidla partajím aspirujícím na vyšší volební zisky a průnik do politického mainstreamu nezbyvá než se smířit s realitou multietnické společnosti s jistým stupněm etnické diverzity.⁴³ Za vůdčí princip populistické krajní pravice se tudíž označuje stav, kdy populaci národního státu dominuje jedna etnická skupina, přičemž jiné etnické skupiny v zemi mohou žít také – musí ovšem akceptovat onu dominanci „hlavního“ etnika. Diskutované strany přitom na tuto převahu „vlastních“ občanů kladou zvláštní důraz, typicky projevovaný hesly jako „own people first“.⁴⁴

Podobně strany akcentují existenci jediné „národní“ kultury ve státě, z čehož pramení odmítání multikulturalismu a prosazování asimilace odlišných kultur do vlastní společnosti. Odtud je už pouhý krůček od odmítání islámu jakožto náboženství neslučitelného s evropskou liberální demokracií. Radikální populistická pravice tak pod záštitou boje proti islámskému fundamentalismu a vytváření paralelních kultur vystupuje vůči zřizování muslimských center a staveb, ať už jde o mešity či minarety, prosazuje přísnější kontroly činnosti těchto center anebo přímo hájí uzavření státních hranic muslimským imigrantům, popř. deportaci problémových jedinců.⁴⁵

Z dosavadního pozorování výstupů AfD je patrné, že v rámci oficiálních stanovisek se strana do jisté míry snaží vyhýbat kontroverzním výroky o možné homogenitě německé společnosti. Alespoň na svých webových stránkách AfD nanejvýš ostře kritizuje⁴⁶ současné nastavení německého azylového systému, požaduje mj. obnovení hraničních kontrol a výrazné omezení počtu přijímaných migrantů. Důraz na etnický aspekt zde však zřejmý není.

Pokud se ale zaměříme na reálnou politiku některých stranických představitelů a vezmeme v úvahu aktuální profilaci stranické ideologie, setkáme se s mnohem ostřejší rétorikou. Před několika týdny se kupříkladu dostal na veřejnost návrh⁴⁷ prohlášení, v němž chce stranická buňka v Dolním Bavorsku prosadit zákaz stavění a činnosti muslimských mešit. Od návrhu se sice nejprve distancovalo bavorské

⁴¹ Ibid.: 146.

⁴² GettyImages: „Baden-Wuerttemberg Prepares For State Elections“.

⁴³ Mudde, Populist radical right parties in Europe: 138–139.

⁴⁴ Ibid.: 144

⁴⁵ Ibid.: 145, 149.

⁴⁶ Alternative für Deutschland: „Thesenpapier Asyl: Mit Mut zu Deutschland das Asylchaos unter Kontrolle bringen!“.

⁴⁷ DW: „Bavarian AfD wants to shut down mosques“.

i spolkové vedení AfD s tím, že dané opatření by bylo v rozporu s ústavou, v každém případě díky němu nicméně zesílily spekulace, že skutečně radikální křídlo ve straně není zcela upozaděno.

V rámci stranické konference na přelomu dubna a května potom AfD zveřejnila svůj první formální volební manifest, v němž jasně ukotvila požadavky na zákaz minaretů a mešit, veřejného svolávání muslimských modliteb, nošení oděvů zcela zahalujících obličej nebo zákaz muslimských šátků v prostředí školních institucí.⁴⁸ Zatímco partajní představitelé důrazně odmítli umírněnou formulaci odsuzující islamismus, ovšem vyzývající ke klidnému dialogu s islámem, poměrně bezskrupulózní teze „Islám není součástí Německa“ se na konferenci zařadila do oficiálních stanov AfD.⁴⁹ Je tedy patrné, že ke zřetelně antiislámské pozici se strana nyní již otevřeně hlásí, ačkoliv se zároveň nadále distancuje od označení „krajní pravice“ (do protikladu k němu dává pojem „zdravý patriotismus“) a dokonce na totožné konferenci přistoupila k rozpuštění sárské stranické buňky, u níž byly prokázány vazby na pravicově extremistické skupiny.

5. Shrnutí konceptualizační analýzy

Záměrem předchozích dvou kapitol bylo v první řadě přiblížit soudobé rozlišování krajní pravice na její extremistickou a radikální část, popsat možné dílčí aspekty nejrozšířenějšího druhu radikální pravice a pokusit se identifikovat tyto aspekty v ideologii strany AfD. Učinili jsme tak z důvodu častých nepřesností, faulů či dehonestáčního nálepkování, jež se ve veřejném prostoru často objevují právě ve vztahu k subjektům s antiestablishmentovým zaměřením (např. za účelem jejich automatického vyloučení z veřejné debaty). První závěr naší analýzy jasně konstatuje, že v případě AfD se nejedná o pravicově extremistickou stranu, chápeme-li extremismus v běžném antidemokratickém pojetí.

Co se týká Muddeho populistické radikální pravice, AfD podstatu tohoto konceptu sice nenaplnuje celostně, ale velmi výrazně se jí přibližuje. Poměrně zdařile je v jejím případě splněn rys populismu, poněvadž se strana v oficiálních stanoviskách hlásí k principům přímé demokracie, navrácení moci nad státem do rukou běžných občanů a jakési mobilizaci obyčejného, nespokojeného lidu vůči elitě zosobněné především postavou Angely Merkelové. Oproti tomu autoritářský ideologický aspekt natolik jasné kontury obecně spíše nevykazuje, můžeme jej však spatřovat v konkrétních tématech jako je migrační krize nebo postoj k islámu – v tomto ohledu bude do značné míry záležet na budoucí profilaci strany v rámci naplňování nedávno přijatého oficiálního programového manifestu. Podobný postoj můžeme zaujmout i k aspektu nativismu. AfD se chce pod novým vedením očividně zaměřovat na problémové rozpory kulturního soužití německé společnosti s islámským náboženstvím, k radikálním heslům typu „Německo Němcům“ se ovšem podle všeho uchýlovat nehodlá.

⁴⁸ Již v hrubém návrhu manifestu se objevil také návrh na jisté uvolnění restrikcí legálního držení zbraní, což samo o sobě samozřejmě neznačí vyloženě radikalizační tendenci, ale Mudde na většinovou akcentaci tohoto tématu populistickou radikální pravici upozorňuje. Mudde, *Populist radical right parties in Europe*: 146.

⁴⁹ DW: „German populists AfD adopt anti-Islam manifesto“.

Z tohoto důvodu chceme být obezřetní k apriornímu zařazení AfD po bok partají jako Front National, Vlaams Belang či Lega Nord, které Mudde ve svém výzkumu označuje za typické představitele populistické radikální pravice, protože dle našeho názoru Alternative für Deutschland takové míry ideové vyhraněnosti prozatím nedisponuje. Velkou roli v tomto ohledu ale nejspíš ještě sehraje budoucí vývoj strany. Stranická konference uskutečněná na počátku května předeslala, že se strana skutečně hodlá hlásit k restriktivním návrhům islámského náboženství v Německu, ať již hovoříme o negativních postojích k muslimským stavbám, nebo tradičním islámským oděvům.

Nemálo o věcech budoucích nám může napovědět vývoj situace v Evropském parlamentu, kde se vedení frakce ECR nedávno vyslovilo pro vyloučení⁵⁰ poslanců AfD ze svých řad. Hlavním důvodem tohoto rozhodnutí mělo být nejenom zmíněné vyjádření Beatrix von Storchové ohledně užití palebné síly proti migrantům na hranicích, ale také setkání vedení AfD s představitelem rakouské FPÖ, tedy strany spolupracující s Národní frontou. A vrátíme-li se opět k dění na propírané programové konferenci AfD, potom shledáme, že jeden ze stranických zástupců v Evropském parlamentu na ní vyslovil svůj záměr připojit se v EP k frakci ovládané právě Marine le Penovou a její Národní frontou.⁵¹ *Alternativa pro Německo* se tak svým charakterem momentálně čím dál více přibližuje výše uvedeným evropským partajím populistické radikální pravice, proto v žádném případě nemůžeme vyloučit, že se v průběhu času do této stranické rodiny zařadí celostně a bezzbytku.

6. 2016, rok úspěchu?

Skrze výše zmíněné se nyní pokusíme podívat se na události posledních měsíců. Německá společnost, která zpočátku jevila velkou odolnost vůči proudům krajní pravice, snad díky své historické zkušenosti, se pod náporom výzev, které přinesla migrační krize, začala názorově měnit. AfD dokázala ve správný čas vycílit příležitost a svou poměrně prudkou změnou zaměření se pasovala do role strany, která tvoří skutečnou opozici, skutečnou názorovou alternativu vůči vládnoucí CDU v tématu, které je ve středu každodenní pozornosti.

V době vzniku tohoto textu rozhodně nelze s jistotou říci, jak velkého úspěchu AfD dosáhne a zda zanechá stopu v dlouhodobém směřování Německa. Tato část textu se však s pomocí dosavadního vývoje pokusí odpovědět na dvě otázky: zda lze dosavadní výsledky AfD považovat za úspěch a zda má strana reálnou šanci v dohledné době ovlivňovat celoněmeckou politiku.

Volby do zemských sněmů v březnu 2016 dopadly pro AfD, jak již bylo výše zmíněno, nejlépe v tříleté historii strany. Její zástupci snadno pronikli do všech tří zemských sněmů se zisky⁵² 12,6 % v Porýní-Falci, 15,1 % v Badensku-Württembersku a dokonce 24 % v Sasku-Anhaltsku. Petryová tyto výsledky přijala s nadšením a deklarovala, že nyní mohou voliči očekávat, že AfD začne být opozicí, která podle

⁵⁰ Teffer: „EU parliament group tells German AfD party to leave“.

⁵¹ DW: „AfD manifesto criticized as 'unconstitutional' for statements on Islam“.

⁵² „Zemské Volby v Německu: Merkelová Ztratila, Uspěla Populistická AfD.“ ČT24.

ní v německém parlamentu a v některých zemských sněmech dosud neexistovala. O důležitý výsledek se určitě jedná, poskytuje však odpověď na výše položené otázky? K tomu je třeba si uvést několik důležitých skutečností. Vzhledem k tomu, že AfD má tendenci stavět svůj úspěch ve volbách zejména na svém přístupu k imigrační politice Německa, je relevantní se podívat, jak velký úspěch její pohled na imigrační politiku ve volbách celkově slavil. Je tedy sice pravda, že CDU oproti svým dosavadním pozicím značně ztratila, tam, kde ale volby nevyhrála, vyhrály strany SPD a Zelení. O těchto stranách rozhodně nelze říci, že by byly protiimigrační, spíše naopak: v otázkách migrace se s CDU většinou shodnou, případně je jejich postoj k migrantům ještě příznivější.

Relativní úspěch AfD tedy neznamená úspěch protiimigrační politiky, nebo tento úspěch nelze vnímat takto zjednodušeně. Strany, které prosazují spíše pozitivní přístup k migraci, získaly drtivou většinu hlasů. Z této pozice lze konstatovat, že Alternativa pro Německo zůstane stále pouhou alternativou bez reálného politického vlivu a možnosti prosadit svou politiku. To ostatně potvrdil i mluvčí německé vlády, když konstatoval,⁵³ že imigrační politika země se kvůli výsledkům zemských voleb nijak nebude měnit.

Další otázkou je, do jaké míry vypovídají volby do zemského sněmu o náladě německých voličů a zda dle nich lze odhadovat i výsledky voleb do Německého spolkového sněmu. Velký vliv na chování voličů má skutečnost, v jak důležitých volbách hlasují. Volby do zemských sněmů jsou volbami druhého řádu, mají tedy nižší důležitost než volby do celostátních shromáždění. Dle politických teorií⁵⁴ mají voliči v případě voleb druhého řádu tendenci hlasovat podle jiného vzorce než ve volbách prvního řádu. Jde o tendenci hlasovat pro stranu, která přesněji vyjadřuje jejich zájmy a které se cítí bližší, zatímco v důležitých volbách dávají svoje hlasy pragmatičtěji velkým stranám, které mají větší šanci se podílet na moci. Druhým jevem u voleb druhého řádu je hlasování pro opoziční strany za účelem vyjádření nesouhlasu s vládní politikou. Voliči se tak vyhrávají protestními hlasy vůči politickým rozhodnutím vládních stran, se kterými nesouhlasí, a vyvíjí tak na vládní strany tlak. AfD protestní stranou je. Tato její vlastnost je specifickou charakteristikou, se kterou přicházejí výhody i nevýhody a je tvořena několika faktory, z nichž některé jsou specificky německé a některé odrážejí globální směřování společnosti v západních demokraciích.

Jak vypadají tyto charakteristiky a jaká voličská, podporovatelská základna s nimi přichází? Jak analyzoval Spiegel,⁵⁵ mnoho lidí, kteří volili AfD, nesouhlasí s většinou názorů projevovaných touto stranou, svůj hlas ale berou jako zprávu vládnoucím politickým stranám. Tradičně pravicová CDU se pod vedením Angely Merkelové v mnohých tématech ve snaze oslovit co nejširší spektrum voličů posunula doleva. To se týká nejen názorů na migraci, ale i třeba tradičně levicových témat jako jsou svazky párů stejného pohlaví, minimální mzda nebo přístup k jaderné energetice. Tento posun

⁵³ Oltermann, Philip. „Germany 'won't Change Policy' after Gains for Anti-refugee AfD Party.“

⁵⁴ Reif, Karlheinz, Hermann Schmitt, and Oskar Niedermayer. „Die Rolle Der Mittleren Führungsschicht Der Politischen Parteien in Den EG-Parteiföderationen.“, Goodhart, C. A. E., and R. J. Bhansali. „Political Economy.“

⁵⁵ Fury and the AfD: „Inside the Revolt against Angela Merkel“ SPIEGEL ONLINE.

bezesporu uvolnil místo pro „pravicovou“ alternativu. Uvolnění prostoru napravo však samo o sobě nestačí.

Druhým jevem je osoba samotné kancléřky. Merkelová se v minulých letech stala téměř neohroženým symbolem německé politiky. Její neideologický a pragmatický způsob řešení problémů a konfliktů se projevil nejen ve vrcholných patrech německé sféry, ale stal se příznačným i pro celou generaci politických vůdců. Pro své obdivovatele se stala symbolem stability a prosperity moderního Německa, které se stalo dominantní silou v EU a v posledních letech i významným hráčem na mezinárodním poli. Stejně tak se ale stala snadným cílem pro všechny, kterým nové pořádky nevyhovovaly, některým se nelíbily její kroky při zachraňování eurozóny, některým její příliš liberální přístup v určitých oblastech a některým jen skutečnost, že její vláda se v posledních letech nesečkala s žádným skutečným odporem a mnoho politických rozhodnutí bylo prosazeno konsenzuálně bez dialogu. Ani tyto dva jevy samy o sobě by ale zřejmě k úspěchu také nestačily.

Třetím, spíše globálním jevem, za jehož projevy lze označit nedávný úspěch různých nových politických uskupení a jednotlivců v západních demokraciích, je pocit nejistoty a vykořeněnosti. Jedná se o jev vycházející ze společenských posunů v moderní společnosti a je těžké jej obecně definovat. Změny spojené s transformací ekonomik a rychlým nástupem informačních technologií a s nimi spojenými novými mediálními trendy dávají mnoha příslušníkům pocit vykořenění, nejistoty a zmatenosti. Na jednu stranu velká roztržičnost názorů a zdánlivá absence společenského konsenzu dává vzniknout poptávce po politicích, kteří jsou schopni svět opět vykládat jednoduše, černobíle. Z komplikovanosti světa vzniká často také pocit odcizení od tradiční politiky a přesvědčení, že hlas jejích představitelů nemá žádný vliv. Z této kombinace nejistoty a pocitu bezvýznamnosti voliči tak často hledají alternativy, které jim dají pocit, že mohou s věcmi pohnout, a zároveň jim poskytnou pocit náležitosti ke skupině prosazující určité postoje. Vznik těchto skupin je poté usnadněn stejnými mechanismy. Sociální sítě umožňují lidem existenci v sociálních bublinách spolu s dalšími, podobně zaměřenými lidmi, kteří se navzájem utvrzují v pravdivosti určitého politického smýšlení. Tyto sociální bubliny mohou existovat v názorovém prostředí, které není založeno na ověřitelných faktech, a zároveň se tyto názory fakty těžko vyvracejí, protože jedinec s odlišným názorem může být uvnitř bubliny snadno označen za zmanipulovaného. Stejně jako v USA dokáže Donald Trump sjednocovat určitou skupinu Američanů, kteří v nové, rozmanitější Americe nedokáží najít své místo, tak i AfD se snaží v některých okamžicích působit jako strana, která chápe problémy obyčejných lidí a dává jim pocit sounáležitosti.

V této situaci tak migrační krize funguje jako jakýsi katalyzátor, skrze který AfD dostala poměrně silné téma, vůči kterému může zformovat politiku odporu, který je snadno pochopitelný, pochopitelnější než předchozí ekonomická témata.

Se skutečností, že AfD sjednocuje lidi pod relativně jednoduchým tématem, však přichází i nevýhody a slabiny. AfD má v současnosti velmi nevyrovnanou členskou základnu a i když je pravda, že Petry jako charismatická předsedkyně strany plní svou roli dobře, další místa kandidátek má ale strana někdy problém obsadit osobnostmi, které by byly kompetentní a připravené na výkon volené funkce. Tento problém by se mohl v budoucnu ukázat jako zásadní.

8. Závěr

AfD si v těchto dnech bezesporu užívá svou chvilku slávy. Dokázala využít nálady části německé společnosti a dosáhnout slušných volebních výsledků a přinejmenším vyvolat diskusi o udržitelnosti současného německého politického modelu. Zároveň je však pravděpodobné, že tento úspěch byl podmíněn mnoha protestními hlasy, které využily méně důležité volby k vyjádření nespokojenosti s vládnoucími stranami. Je pravděpodobné, že část těchto voličů bude při volbách do spolkového sněmu hlasovat „pragmatičtěji“ a zůstanou svým hlasem věrni tradičním stranám. Dobrou zprávou také je, že i když se AfD často projevuje poměrně vyhraněnou rétorikou, nelze ji zcela jasně označit za extremistickou stranu. Skutečnost, že nedávno juniorní organizace AfD uzavřela partnerství s obdobnou organizací strany Jednotné Rusko Vladimíra Putina, nám může o budoucím směřování strany také něco napovědět. Strana má své vnitřní limitace a různé ukazatele zatím nenaznačují, že by byla připravena seriózně převzít podíl na moci ve státě. Dá se očekávat, že nejpozději před celoněmeckými volbami do Bundestagu v příštím roce vyloží AfD na stůl všechny své karty.

Seznam citované literatury

- Alternative für Deutschland: „Bildung und Gleichstellung“. [cited 3. 5. 2016]
<https://www.alternativefuer.de/programm-hintergrund/fragen-und-antworten/bildung-und-gleichstellung/>.
- Alternative für Deutschland: „EU und Europa“. [cited 3. 5. 2016]
<https://www.alternativefuer.de/programm-hintergrund/fragen-und-antworten/zur-eu-und-europa/>.
- Alternative für Deutschland: „Familien- und Sozialpolitik“. [cited 3. 5. 2016]
<https://www.alternativefuer.de/programm-hintergrund/fragen-und-antworten/familien-und-sozialpolitik/>.
- Alternative für Deutschland: „Thesenpapier Asyl: Mit Mut zu Deutschland das Asylchaos unter Kontrolle bringen!“. [cited 17. 5. 2016] <https://www.alternativefuer.de/programm-hintergrund/programmatik/#rechtsstaatlichkeit-und-demokratie>.
- Alternative für Deutschland: „Programmatik & Leitlinien“. [cited 17. 5. 2016]
https://www.alternativefuer.de/wp-content/uploads/sites/7/2015/09/15-09-10-Thesenpapier_LA.pdf.
- Alternative für Deutschland: „Zuwanderung und Asyl“. [cited 3. 5. 2016]
<https://www.alternativefuer.de/programm-hintergrund/fragen-und-antworten/zuwanderung-und-asyl/>.
- Amann Melanie, Bartsch Matthias Friedmann Jan, Minkmar Nils, Sauga Michael and Winter Steffen: „The Hate Preachers: Inside Germany's Dangerous New Populist Party“. *Spiegel Online*, 10. 2. 2016 [cited 17. 5. 2016] <http://www.spiegel.de/international/europe/alternative-for-germany-shows-its-true-right-wing-colors-a-1076259.html>.
- Beauchamp Zack: „Why the German far right's big electoral win matters“. *Vox*, 14. 3. 2016 [cited 17. 5. 2016] <http://www.vox.com/2016/3/14/11223852/german-state-election-2016>.
- Buergin Rainer: „German Anti-Euro AfD Party Seeks Frustrated Merkel Voters“. *Bloomberg*, 31. 7. 2014 [cited 17. 5. 2016] <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-07-30/german-anti-euro-party-seeks-frustrated-merkel-voters-in-regions>.
- Der Bundeswahlleiter: „Final result of the 2014 European elections“. [cited 3. 5. 2016]
https://www.bundeswahlleiter.de/de/europawahlen/EU_BUND_14/ergebnisse/bundesergebnisse/.
- DW: „AfD manifesto criticized as 'unconstitutional' for statements on Islam“. [cited 17. 5. 2016]
<http://www.dw.com/en/afd-manifesto-criticized-as-unconstitutional-for-statements-on-islam/a-19228574>.

DW: „Bavarian AfD wants to shut down mosques“. [cited 17. 5. 2016] <http://www.dw.com/en/bavarian-afd-wants-to-shut-down-mosques/a-19149600>.

DW: „Germany's euroskeptic AfD elects conservative leader Petry“. [cited 17. 5. 2016] <http://www.dw.com/en/germanys-euroskeptic-afd-elects-conservative-leader-petry/a-18561912>.

DW: „German populists AfD adopt anti-Islam manifesto“. [cited 17. 5. 2016] <http://www.dw.com/en/german-populists-afd-adopt-anti-islam-manifesto/a-19228284>.

DW: „Ousted chief of Germany's euroskeptic AfD sets up new political party“. [cited 17. 5. 2016] <http://www.dw.com/en/ousted-chief-of-germanys-euroskeptic-afd-sets-up-new-political-party/a-18594891>.

DW: „Transcript: Tim Sebastian interviews Frauke Petry“. [cited 17. 5. 2016] <http://www.dw.com/en/transcript-tim-sebastian-interviews-frauke-petry/a-19152089>.

GettyImages: „Baden-Wuerttemberg Prepares For State Elections“. [cited 17. 5. 2016] <http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/baden-wuerttemberg-state-election-campaign-posters-for-news-photo/514293054>.

Günther Lachmann: „Anti-Euro-Partei geißelt die Politik der Kanzlerin“. *Die Welt*, 3. 3. 2013 [cited 3. 5. 2016] <http://www.welt.de/politik/deutschland/article114091447/Anti-Euro-Partei-geisselt-die-Politik-der-Kanzlerin.html>.

Günther Lachmann: „Enttäuschte CDU-Politiker gründen Wahlalternative“. *Die Welt*, 4. 10. 2012 [cited 3. 5. 2016] <http://www.welt.de/politik/deutschland/article109606449/Enttaeuschte-CDU-Politiker-gruenden-Wahlalternative.html>.

Mareš, Miroslav: *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR* (Brno: Barrister & Principal, 2003).

Mudde, Cas: *Populist radical right parties in Europe* (New York: Cambridge University Press, 2007).

[Nicolaou](#) Anna and Baker Luke: „Anti-euro German AfD joins Cameron's EU parliament group“. *Reuters*, 12. 6. 2014 [cit. 3. 5. 2016] <http://www.reuters.com/article/us-eu-britain-parliament-idUSKBN0EN0ZK20140612>.

Sarmadi Dario: „Eurosceptic AfD wins double-digits in German regional elections“. *EurActiv*, 16. 9. 2014 [cit. 3. 5. 2016] <https://www.euractiv.com/section/elections/news/eurosceptic-afd-wins-double-digits-in-german-regional-elections/>.

Smolík, Josef – Vejvodová Petra: „Politický extremismus jako bezpečnostní hrozba?“ in *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*, eds. Smolík, Josef – Šmíd, Tomáš a kol. (Brno: Masarykova univerzita, 2011).

Spiegel Online: „AfD Head Frauke Petry: 'The Immigration of Muslims Will Change Our Culture'“. [cited 17. 5. 2016] <http://www.spiegel.de/international/germany/interview-with-frauke-petry-of-the-alternative-for-germany-a-1084493.html>.

Spiegel Online: „Narrow Failure: Will Germany's Anti-Euro AfD Party Implode?“. [cited 3. 5. 2016] <http://www.spiegel.de/international/germany/german-euroskeptic-party-afd-could-unravel-after-election-a-924498.html>.

Teffer Peter: „EU parliament group tells German AfD party to leave“. *EUObserver*, 9. 3. 2016 [cit. 17. 5. 2016] <https://euobserver.com/political/132619>.

Teffer Peter: „German AfD party reviled over 'shoot refugees' comments“. *EUObserver*, 2. 2. 2016 [cit. 17. 5. 2016] <https://euobserver.com/migration/132100>.

The Guardian: „Germany expects up to 1.5 million asylum seekers in 2015, says report“. [cited 17. 5. 2016] <http://www.theguardian.com/world/2015/oct/05/germany-now-expects-up-to-15-mln-migrants-in-2015-report>.

The Rebel: „Leader of Germany's AfD party: Islam at odds with European values, culture“. [cited 17. 5. 2016] http://www.therebel.media/leader_of_germany_s_right_wing_afd_party_islam_doesn_t_agree_with_european_values_and_culture.

Weiland Severin: „Right-wing populists: toying As the AfD with Russia“. *Spiegel Online*, 18. 12. 2015 [cited 17. 5. 2016] <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/afd-vize-alexander-gauland-will-kein-geld-von-russland-a-1067703.html>.

Wikipedia: „Opinion polling for the next German federal election“. [cited 17. 5. 2016] https://en.wikipedia.org/wiki/Opinion_polling_for_the_next_German_federal_election.

„Zemské Volby v Německu: Merkelová Ztratila, Uspěla Populistická AfD.“ ČT24. Online. [cited 19. 5. 2016]. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1723267-zemske-volby-v-nemecku-merkelova-ztratila-uspela-populisticka-afd>.

Oltermann, Philip. „Germany 'won't Change Policy' after Gains for Anti-refugee AfD Party.“ *The Guardian*. Guardian News and Media, 14 Mar. 2016. Online. [cited 19. 5. 2016] <http://www.theguardian.com/world/2016/mar/14/german-election-results-polarised-voters-choose-pro-refugee-stance>.

„Fury and the AfD: Inside the Revolt against Angela Merkel“. SPIEGEL ONLINE. Online. [cited 19. 5. 2016] <http://www.spiegel.de/international/germany/success-of-afd-populists-akin-to-revolt-against-merkel-a-1083147.html>.

Reif, Karlheinz, Hermann Schmitt, and Oskar Niedermayer. „Die Rolle Der Mittleren Führungsschicht Der Politischen Parteien in Den EG-Parteiföderationen.“ Politikfeld-Analysen 1979 (1980): 204–27. Online.

Goodhart, C. A. E., and R. J. Bhansali. "Political Economy." Political Studies 18.1 (1970): 43–106. Online.

Líbí se Vám, co děláme?

Podpořte nás! Naše práce je možná jen díky darům lidí, jako jste Vy.

Můžete využít tento formulář: www.evropskehodnoty.cz/o-nas/dekujeme

Nebo můžete poslat svůj dar přímo na transparentní účet Evropských hodnot: 2300405420/2010.

Vyberte si program, který chcete přímo podpořit:

- Analytický tým - AT
- Iniciativa pro evropské hodnoty – IEH
- Kremlin Watch - KW
- Program pro soudržnou společnost – PSS

Nebo můžete podpořit naši práci obecně: Podporujeme Evropské hodnoty - PEH

Do zprávy pro příjemce uveďte DAR_program + Vaše jméno a příjmení a zašlete nám e-mail s Vašimi osobními údaji pro potvrzení o daru na: dary@evropskehodnoty.cz

© Evropské hodnoty z.s. 2016

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní odborná instituce bránící liberální demokracii.

Naší vizí je svobodné, bezpečné a prosperující Česko ve střední Evropě, která je pevnou součástí Západu.

Pomáháme čelit agresivním režimům, radikalizaci uvnitř společnosti, šíření autoritářských tendencí a extrémistických ideologií včetně islamismu.

Politikům předkládáme odborná doporučení a systematicky sledujeme a hodnotíme jejich práci. Za základní prvky vysoké politické kultury považujeme aktivní občany, zodpovědné politiky a soudržnou společnost, která sdílí hodnoty svobody a demokracie.

Od roku 2005 se jako nevládní nezisková organizace, která není spojena s žádnou politickou stranou, věnujeme výzkumné a vzdělávací činnosti. Vedle vydávání odborných publikací a komentářů pro média, pořádáme konference, semináře a školení pro odbornou i širší veřejnost. Na svých akcích zprostředkováváme dialog mezi politiky, odborníky, novináři, podnikateli i studenty.

THINK-TANK EVROPSKÉ HODNOTY

Vlkova 36, 130 00 Praha 3

info@evropskehodnoty.cz

www.evropskehodnoty.cz

facebook.com/Evropskehodnoty